

243. Pély, Heves-Ivány-dűlő

(Heves megye) Sza

Egy kisméretű szarmata település nyomait találtuk meg. Az árokásást követően egy 60 × 5 m-es szelvényben folytattuk a munkát. Az előkerült húszegynéhány objektum (zömében gabonás vermek) teljes kibontására nem jutott időnk, ezért a lelőhely teljes feltárása a 2000-es évre marad. Az eddig előkerült leletanyag minimális, éppen csak a hozzávetőleges datáláshoz elegendő.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

244. Pély, Rökalyuk-dűlő

(Heves megye)

Az árokásás során csak három objektum nyomát észleltük, ezért a lelőhely kutatása nem sok időt vett igénybe. Az objektumokból régészeti leletanyag nem került elő.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

245. Pély, Tiszamente TSZ

(Heves megye) B, Sza

A sík területből kiemelkedő ÉK-DNy irányú, nagy kiterjedésű domb K-i lejtőjén végeztünk leletmentést.

A feltárt 800 m² területen középső bronzkori temető 6 sírját és szarmata kori település objektumait tártuk fel.

A bronzkori sírok a Füzesabonyi kultúrához köthetők. A sírok raboltak voltak, kivéve a 68. objektumot, melyben zsugorított helyzetben jobb oldalra fektetett gyermekváz feküdt.

Mellékletei: bronz spirálgöngyök, bronztű, karpercek, gyűrűk, lábperec voltak.

A nagy kiterjedésű szarmata kori telep több mint 100 objektumát tártuk fel, köztük házakat, tároló- és hulladékvermeket, kemencéket, kerítő és egyéb funkciójú árkokat, melyekben jelentős mennyiségű kerámia és állatcsont anyagot találtunk.

A feltárást folytatni fogjuk.

ÁCS CSILLA

246. Pilisszántó, Hosszúhegy

(Pest megye) Ró

Jelen kutatás egy esettanulmány (case study) Romarna och Europa (A rómaiak és Európa) Villae rusticae i Pannonia nevű régészeti program keretén belül (dr. Marianne Prohászka, Göteborg University).

A kutatási helyszín kiválasztását a következők indokolták:

A Magyar Nemzeti Múzeumban őrzött pilisszántói sírkövek arra utalnak, hogy legalább egy villa rustica volt a község területén.

A helység az Aquincum-Solva út mentén, mezőgazdaságilag művelhető földek és patak közelében van.

A talált leletekről szóló hagyományok és néhány ma is a múzeumokban őrzött tárgy következtetni enged egy ókori nagybirtok létezésére a helyszínen.

A késő római őrtorony és maga a falu bizonyítja a környék jelentőségét.

A Magyar Légierő által a falu Hosszúhegytől délre eső részéről készített infravörös felvételen több helyen is sejthető ókori emberi tevékenységek nyoma.

Római kori tegulatöredékek kerültek elő 1998-ban végzett előzetes terepbejárásunk alkalmával a Hosszúhegy déli oldalán egy vízmosás alján elterülő öreg gyümölcsösben.

Tetőcserepek gyakran fordulnak elő római sírkonstrukciókban. A fentebb említett tegulatöredékek egy kis halom (kb. 2 × 3 m) tetején és oldalán bukkantak fel. A szóbeli hagyomány szerint a kunyhó közelében találtak egy szarkofágot, aminek „lóval lehúzták a fedelét, a csontokat kidobálták, az ékszereket elosztották egymás között, egy üvegtál összetört, azt is eldobták, a kőkoporsót pedig később elvitték az iskola udvarába, onnan meg Szentendrére.”

1999 nyarán próbaásatást indítottunk a „csőszkunyhó” környékén, mert feltételezhető volt a fentebb említettek után, hogy ott lesz a villa rustica temetkezési helye. (A vizsgált terület 20 × 75 m volt.)

A próbaásatást 20 svéd egyetemi hallgató két csoportra osztva dr. Prohászka vezetése alatt 3–5 helyi kubikus segítségével végezte. Amíg a diákok egyik csoportja Pilisszántón dolgozott, addig a másik csoport Nagytényben, a camponai római erőd ásatásán vett részt dr. Kocsis László vezetése alatt. Egy hét után a csoport helyet cserélt.

Sajnos a kutatás ideje alatt az időjárás nem volt kedvező, július 7. és 20. között záporok, zivatarok zavarták a munkát.

Az első héten a terület északi részén (fémdektoros átvizsgálás után) egy kutatóárok és három keresztelő árok kijelölésére és feltárására került sor. A felszíni leletek modern fémhulladékokból, üvegekből álltak és talán említésre méltó egy emberi zápfog.

Az észak-déli irányú kutatóárokot 20 m hosszúságban és 1 m szélességben három elkülöníthető talajrétegen keresztül a bolygatatlan altalajig (kb. 50 cm mélységig) ástuk ki. A keresztárok kijelölésére és feltárására topográfiai okok indítottak. A terepen sem a domborulatok, sem a mélyedések nem szolgáltatott leletanyagot. A kőlerakódás a tavaszi heves hóolvadás nyoma lehetett.

A csőszkunyhó-halom közepén levő kőpadlózatban néhány tegulatöredék volt beépítve. Apró kerámiatöredékek nem voltak a leletek között.

A második héten került sor a második kutatóárok feltárására, valamint az első betemetésére.

A 42,2 fokos délnyugati irányba ásott új kutatóárok sem hozott eredményt. A fémdektor indikációja révén gránátrepeszek, puska és pisztoly lőszerhüvelyek emlékeztetnek a történelem egy későbbi szakaszára.

Az egyik keresztárokban a csőszkunyhótól keletre 28 cm mélyen volt egy kősor, amely egy rétegben mutatkozott, sem körülötte, sem mellette más kövek nem voltak, feltehetőleg a kunyhó kertjéhez tartoztak. A ke-